

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

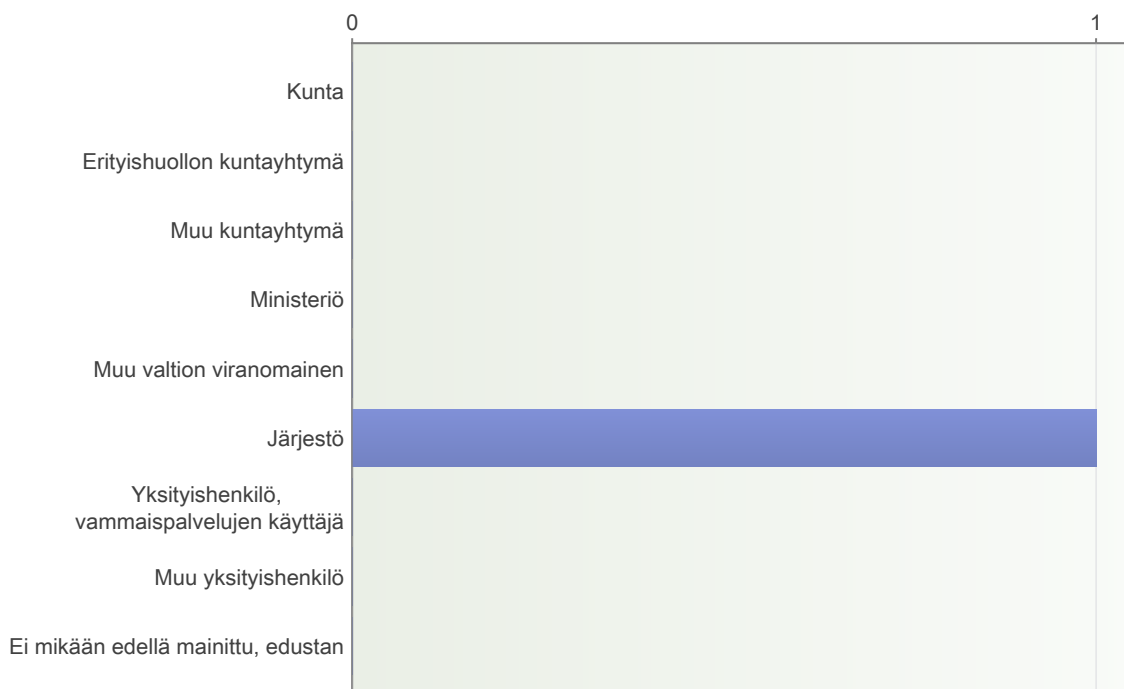
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Kirsi	Pollari	kirsi.pollari@lskl.fi	Lastensuojelun Keskusliitto	

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1)Säännös luo vahvaa pohjaa lain soveltamiselle, mutta se ei täysin kata vammaisten lasten osalta vammaispalvelulle asetettuja tavoitteita.
- 2)Lakiluonnoksen 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin on hyvin kirjattu palveluiden laadun määrittely ja perusteet niille.
- 3)Kohdassa 3 käsite "edistää" on liian heikko: lain tulisi "turvata" itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista.
- 4)Säännöksessä tulisi vahvemmin (omana kohtanaan) käydä esille lapsen erityinen asema ja oikeudet. Lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen näkökulma on tärkeä, sillä hyvinvoinnin perusta rakentuu lapsuudessa. Lasten osalta tulisi muistaa, että palveluiden tarkoituksena on paitsi turvata lapsen oikeutta hyvään lapsuuteen tässä hetkessä sen lisäksi myös lapsen kasvua ja kehitystä itsenäisyyteen ja osallisuuteen. Kyseistä näkökulmaa on tuotu esille säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa, mutta sen tulisi ilmetä myös säännöksestä. Kyse on erittäin tärkeästä asiasta, sillä sekä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus korostavat lapsen kehittyvien valmiuksien huomioon ottamista ja tukemista. Vammaisyleissopimuksen 3 artikla edellyttää, että vammaisten lasten kehittyviä kykyjä on kunnioitettava ja vammaisella lapsella on oikeus säilyttää identiteettinsä. Lapsen oikeuksien sopimuksen 5 artikla velvoittaa kunnioittamaan lapsen kehittyviä valmiuksia ja 6 artiklan mukaisesti sopimusvaltiot takaavat jokaiselle lapselle kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukainen osallistumisen periaate saa sisältöä lapsen kehittyvien valmiuksien huomioon ottamisesta. Lapsen itsemääräämisoikeuden kasvua hänen ikänsä ja kehityksensä myötä voidaan arvostaa myös lapsenhuoltolain ihanteena. Lapsenhuoltolain 4 § turvaa lapsen oikeuden itsenäistymisen tukemiseen.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko rajausta selvää?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1) On erittäin vaikea hahmottaa, millainen tai miten selkeä kokonaisuus lain soveltamisen kannalta loppujen lopuksi muodostuu vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista annetun lain, sote- ja maakuntauudistuksen, valinnanvapausmallin sekä itsemääräämisoikeuslainsäädännön voimaantulon myötä. Epäselvää on vielä se, mitä uudistuksia tullaan tarvitsemaan tai on suunnitteilla lisäksi sisältölakeihin (esim. sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki).
LSKL pitää tältä osin lainvalmistelussa tehtyä lapsivaikutusten arviointia puutteellisena. Kokonaisvaltaista lapsi- ja perhepolitiikkaa ei voida toteuttaa niin, että yksittäiset lainsäädännön uudistukset toteutetaan irrallisena toisistaan ja ilman huolellista lapsi- ja perhevaikutusten arviointia.
- 2) LSKL pitää hyvänä lakiluonnoksen 2 § 1 momentin määrittelyä siitä, kuka on oikeutettu lain mukaisiin palveluihin ("henkilö tarvitsee pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä"). Määrittely noudattaa YK:n vammaisyleissopimuksen velvoitteita ja on hyvin avattu säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Perusteluissa korostuu hyvin yksilö- ja tilannekohtaisen harkinnan merkitys ja välttämättömyys. Myös se, että perusteluissa tuodaan esille asiaa lasten kannalta, on tärkeä asia. LSKL kuitenkin painottaa, että säännöksen yksityiskohtaisista perusteluista tulee poistaa käsite "merkittävästi" lauseesta: "Vammaisella lapsella ja nuorella olisi oikeus tämän lain mukaisiin palveluihin silloin, kun hänen toimintakykynsä tai kehitystasonsa poikkeaa merkittävästi vastaavan ikäisten vammattomien lasten tai nuorten toimintakyvystä." Jos käsite "merkittävästi" esiintyy tässä yhteydessä, se selkeästi vaikeuttaa ja tiukentaa vammaisten lasten ja nuorten mahdollisuutta palveluiden saantiin.
- 3) Ongelmallisena LSKL pitää lakiluonnoksen 2 § 1 momentin mukaista määrittelyä: "eikä hän saa muun lain nojalla etunsa mukaisia riittäviä ja sopivia palveluja". LSKL ei pidä riittävänä 2 §:n yksityiskohtaisissa

perusteluissa esitettyä KHO ratkaisujen luetteloa, kun arvioidaan tulevatko palvelut järjestettäväksi ehdotetun lain vai sosiaalihuoltolain perusteella. Lain soveltamisen kannalta on tärkeää, että säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että silloin, kun tämän erityislain mukaisen palvelun myöntämisedellytykset täyttyvät, on katsottava, että vammaisen henkilö ei saa sopivia ja riittäviä palveluita muun lain nojalla vaan palvelut tulee järjestää nimenomaan esitetyn lain perusteella. LSKL korostaa, että on erittäin tärkeää, että esitetyn lain palveluiden maksuttomuus säilyy, kuten lakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan.

LSKL haluaa vielä erikseen tässä yhteydessä tuoda esille, että viimeaikaisten säästöjen ja leikkauksien kertaantuvaa kokonaisvaikutusta vammaisten lasten perheiden osalta on pahennettu mm. sillä, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ovat jatkuvasti nousseet, lääkekorvauksia on leikattu, kansaneläkeindeksi jäädytetty vuoden 2016 tasolle sekä kelamatkojen omavastuita korotettu. Yhteiskunta on viime aikoina säästänyt suhteettomasti muutenkin heikossa asemassa ja kuormittavassa elämäntilanteessa olevilta ihmisiltä.

4) Säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan SHL:n mukaiseen asiakkaan ja lapsen edun arviointiin. Säännöstaolla asia ei tule esille. LSKL pitää tärkeänä, että asia näkyy myös säännöksessä. LSKL korostaa, että koska esitettyä lakia sovelletaan myös lapsiin, sen tulee näkyä selkeästi lain tarkoitusta ja soveltamisalaa koskevissa säännöksissä. Ei vain säännösten perusteluissa.

LSKL:n huomioita myös 3 §:n sisältöön:

1) LSKL pitää hyvänä lakiluonnoksen 3 §:n määritelmää siitä, mitä esitettyssä laissa ”palvelulla” tarkoitetaan ja kokonaisuutena säännöksen kohta 2 pitää sisällään olennaisia asioita.

2) Jää epäselväksi, miksi säännösluonnoksessa on kohdassa 4 nuoren määritelmä (”Tässä laissa tarkoitetaan nuorella 18-24 -vuotiasta henkilöä”). Esitettyssä laissa on varsinaisesti nuoriin liittyvää sääntelyä 4 § 4 momentissa ja 6 § 4 momentissa, joissa niissäkin viitataan muuhun lainsäädäntöön (sosiaalihuoltolakiin).

Lakiluonnoksen perusteluista selviää, että määritelmällä korostetaan yhteyttä SHL:iin ja itsessään perusteluissa tuodaan esille vammaisen nuoren erityistä asemaa (lakiluonnoksen 2 §:n yksityiskohtaiset perustelut, s. 7.)

Mikäli esitettyssä laissa halutaan luoda erityisiä oikeuksia ikäryhmälle 18-24 vuotta, tulisi se selkeämmin käydä esille lakiluonnoksen säännöksissä.

3) LSKL pitää hyvinä ja tarpeellisina lakiluonnoksen 3 §:n kohdan 5 määrittelyä toimintarajoitteesta ja kohdan 6 määrittelyä itsenäisestä suoriutumisesta. Kohdan 5 määrittely vastaa YK:n vammaisyleissopimuksen määrittelyä ja korostaa ympäristön merkitystä. Kohdan 6 määrittely on erinomainen pohja henkilökohtaisen avun sääntelylle (itsenäistä suoriutumista on toiminta jokapäiväisessä elämässä omista valinnoista käsin myös avustettuna tai tuettuna).

9. 8. Arvioi tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

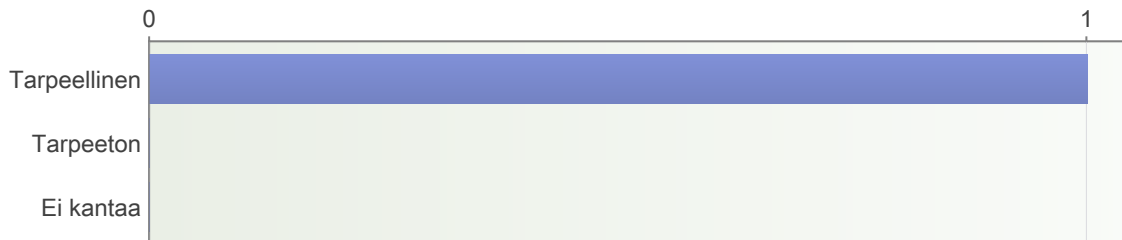
Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1) Vaikka lakiluonnoksen 4 § on säännöksenä tarpeellinen ja erittäin tärkeä, se on vaikeasti kirjoitettu lain soveltamista ajatellen. Kyseinen säännösluonnos sisältää lähes yksinomaan pykäläviittauksia muihin lakeihin, joka tekee säännöksen lukemisesta hankalaa. Tulee muistaa, että käytännön toiminnassa säännöstä soveltavat myös henkilöt, jotka eivät ole saaneet juridista koulutusta. On kohtuutonta, että niin keskeinen velvoite kuin osallistumisen ja osallisuuden tukeminen on kirjoitettu siten, että sen sisältö täytyy etsiä useasta eri laista. Mikäli velvoite on kirjattu esitettyyn lakiin muutoin kuin pelkkinä viittauksina, se auttaa ymmärtämään asian merkitystä nimenomaan/erityisesti vammaisen henkilön oikeuksien kannalta.
- 2) On hyvä, että lakiluonnoksen 4 § 4 momentissa tuodaan esille erityisesti lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämistä. Säännöksessä viitataan sosiaalihoitolain 32 §:ään. Myös velvoite riittävään apuun ja tukeen tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen on tärkeä. LSKL kuitenkin korostaa, että momentti jää irralliseksi muusta säännöksestä ja momentin yhteyttä koko säännökseen tulisi vahvistaa, jotta selkeästi käy esille, että koko säännös koskee myös alaikäisiä.
- 3) LSKL pitää Vammaislainsäädännön uudistamistyöryhmän (VALAS) loppuraportissa esitettyä 2 lukua (Erityispalvelujen toteuttaminen) selkeämmin rakennettuna. Siinä vammaisen henkilön osallistumisen tukemista koskeva sääntely oli kiinteänä osana kokonaisuutta.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehtoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihoitolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Ei vastauksia.

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihoitolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

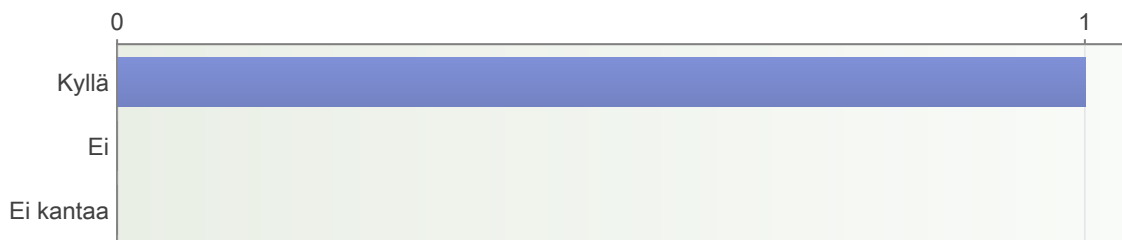
16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihoitolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihoitolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Katso LSKL:n lausunto 4 §:n osalta. Pelkät pykäläviittaukset säännösluonnoksessa tekevät säännöksen soveltamisen käytännön työssä vaikeaksi. Asian kirjoittaminen auki esitettyyn lakiin auttaisi ajattelemaan velvoitetta nimenomaan vammaisen henkilön oikeuksien näkökulmasta.

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	0	1	1	3
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Yhteensä	0	1	3	4	2,75

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1)Webropol-kyselyssä esitetyt vaihtoehdot eivät ole tämän kohdan osalta selkeitä ja lisäksi ne ovat tulkinnanvaraisia. Kyseinen säännösluonnos sisältää tärkeitä velvoitteita, jotka tulee kirjata lakiin mutta siihen kysymykseen, onko velvoitteet kirjattu RIITTÄVÄN yksityiskohtaisesti, tarkasti ja selkeästi lakiluonnokseen, LSKL on valinnut vaihtoehdoksi "Ei kantaa". Esimerkiksi lakiluonnoksen 6 § 4 momenttiin liittyvää keskeistä informaatiota löytyy säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa, mutta säännösluonnos itsessään ei vastaa riittävästi perusteluissa esiintuvia asioita. Lasten ja nuorten huomioon ottamisen osalta lakiluonnoksen 6 §:n sääntely ei ole riittävää.
LSKL pitää lakiluonnoksen 6 §:ää vaikeasti luettavana useiden lakiviittausten ja pitkien lauserakenteiden vuoksi. Yhteen lauseeseen on mahdutettu hyvin paljon tärkeää informaatiota, joka jää tästä syystä helposti liian vähälle huomiolle (erityisesti lakiluonnoksen 6 § 4 momentti).
- 2)Säännösluonnoksen 2 momentti pitää sisällään erittäin keskeiset velvoitteet ja määrittelyt päätöksenteon ja palvelujen toteuttamisen kannalta. Palveluiden toteuttamisen tulee olla selkeästi yksilö- ja tilannekohtaista. Se, että laissa veloitetaan toteuttamaan palvelut sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan vammaisen henkilön tarpeen ja edun mukaisina riippumatta valitusta palvelusta tai palvelun tuottajasta ja toteuttamistavasta, on erittäin kannatettavaa.
- 3)Lakiluonnoksen 6 § 4 momentin alkuun tulee liittää "mitä tässä laissa ja" (Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja muualla lainsäädännössä säädetään, vammaisen lapsen ja nuoren palvelujen toteuttamisesta, on otettava huomioon lapsen tai nuoren ikä ja kehitysvaihe, mielipide, perhesuhteet ja muut läheiset ihmissuhteet sekä osallisuus ja toimintamahdollisuudet lapsen tai nuoren omassa toimintaympäristössä.). LSKL ehdottaa, että kyseiseen säännökseen kirjataan lapsen "mielipiteen" tilalle "näkemys". Myös säännösluonnoksen yksityiskohtaiset perustelut puoltavat "näkemykset" käsitettä paremmin.

Kyseisen säännösluonnoksen mukaan "Palvelut on toteutettava siten, että ne mahdollistavat lapsen ja nuoren hyvinvoinnin ja kehityksen hänen yksilöllisten valmiuksiensa mukaisesti". LSKL pitää tärkeänä korostaa lapsen oikeuksiin liittyvää näkökulmaa. Palvelut on toteutettava siten, että ne toteuttavat hyvinvoinnin ja kehityksen turvaamisen lisäksi kaikkia muitakin lapsen oikeuksia. Kyse on siis sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen että YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesta lapsen edun periaatteesta: lapsen etu toteutuu, kun hänelle

ihmisoikeussopimuksissa turvatut oikeudet toteutuvat mahdollisimman täysimääräisesti.

VALAS -työryhmän loppuraportissa ”pääöksenteon” ja ”palvelujen toteuttamisen” sääntelyn rakenne oli selkeämpi ja informatiivisempi, koska nämä kaksi isoa asiakokonaisuutta saivat riittävästi painoarvoa. Mikäli lain jatkovalmistelussa päädytään pitämään säännöksen rakenne esitetyn laisena, LSKL ehdottaa, että harkitaan vakavasti lasten osalta omaa säännöstä palvelujen toteuttamisesta, jotta kaikki yksityiskohtaisissa perusteluissa esille tuodut asiat saavat riittävän painoarvon ja säännöksen soveltaminen käytännön työssä helpottuu ja selkeytyy. Ei voida olettaa, että käytännön työssä lain soveltamiseen haetaan jatkuvasti tukea lain perusteluista vaan säännöksistä täytyy selkeästi tulla esille lain tarkoitus ja velvoitteet.

4) LSKL haluaa vielä kiinnittää huomiota lakiluonnoksen 7 §:ään. On hyvä, että säännöksessä asetetaan maakunnalle selkeä velvoite järjestää nämä palvelut esitetyn lain mukaisesti (”Maakunnan on järjestettävä siten kuin tässä laissa säädetään.”).

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Ei vastauksia.

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Ei vastauksia.

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1) LSKL pitää lakiluonnoksen 8 §:ää erittäin tärkeänä ja valmennusta ja tukea välttämättömänä palveluna. Voidaan kuitenkin esittää kysymys, miksi webropol-kyselyssä pidetään 8 §:n mukaisia palveluita ”täydentävinä” palveluina? Valmennuksessa ja tuessa on kyse omasta olennaisesta palvelukokonaisuudestaan eikä muita palveluja täydentävästä palvelusta. Säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että ”Valmennus ja tuki täydentäisivät SHL:n sosiaalisen kuntoutuksen palvelua (SHL 17 §) niissä vammaisuuteen liittyvissä tilanteissa, joissa sosiaalisen kuntoutuksen avulla ei voida järjestää riittäviä ja sopivia palveluja vammaisen henkilön valmennuksen ja tuen tarpeisiin.” Kuitenkin lakiluonnoksen perusteella näyttää siltä, että esitetyn lain 8 § on hyvin eri sisältöinen säännös kuin SHL:n 17 §. LSKL pitää tältä osin lain tulkintaa haastavana.
- 2) LSKL on huolissaan siitä, että säännösluonnoksen perusteluihin on puutteellisesti kirjattu ”Valmennus ja tuki voisi joissakin tilanteissa korvata henkilökohtaista apua.”. LSKL korostaa, ettei valmennuksen ja tuen saaminen saa estää vammaista henkilöä saamasta henkilökohtaista apua, mikäli henkilökohtaisen avun saamisen edellytykset muutoin täyttyvät.
- 3) LSKL arvostaa, että lakiin kirjataan, että vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta ja tukea myös kommunikaatiossa ja päätöksenteossa.
- 4) LSKL pitää ongelmallisena lakiluonnoksen 8 § 4 momentin muotoilua: ”Vammaisen henkilön perheellä tai muilla läheisillä henkilöillä on oikeus saada valmennusta ja tukea MERKITTÄVISSÄ elämänmuutostilanteissa, jos se on VÄLTÄMÄTÖNTÄ vammaisen henkilön palvelujen tarkoituksen toteutumiseksi.” Säännösluonnoksen sanamuodolla tehdään kyseisen palvelun saannista käytännössä erittäin vaikeaa.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaaajien määrä: 1

- 1)LSKL pitää lasten oikeuksien kannalta henkilökohtaista apua ja siihen liittyvää sääntelyä erittäin tärkeänä. Lakiluonnoksen 9 §:n yksityiskohtaiset perustelut ovat hyvät ja tuovat esille sen, että henkilökohtaisella avulla on suuri merkitys vammaisille lapsille, sillä sen turvin lapsi voi itsenäistyä ikätovereidensa tavoin ja päästä tekemään itselle merkityksellisiä asioita yhdessä muiden lasten kanssa.
Vaikka henkilökohtainen apu on lapsien osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien kannalta erittäin tärkeä palvelu, sen käyttäjästä on alaikäisiä vain hyvin pieni osa. THL:n Sotkanet.fi:n tilastoja tarkastelemalla voidaan todeta, että vuonna 2015 koko maan henkilökohtaisen avun asiakkaista vain 6,5 % kuului ikäryhmään 0-17 -vuotiaat. Tilastot osoittavat, että henkilökohtaisen avun asiakkaista 0-17 -vuotiaiden prosentuaalinen suhteellinen osuus on jopa hieman laskenut vuosittain. Syitä siihen, miksi juuri alaikäisiä on vähäisemmässä määrin henkilökohtaisen avun asiakkaina, ei ole tarkemmin tutkittu tai selvitetty, vaikka siihen ilmiselvästi olisi aihetta.
2)Valitettavaa on, että käytännössä lasten osalta henkilökohtaisen avun saamisen edellytyksiä on osin kunnissa tulkittu ahtaasti, mikä on tehnyt henkilökohtaisen avun saamisen lapsille ja nuorille joskus kohtuuttoman vaikeaksi. Ongelmaksi on saattanut muodostua, että kunnat tulkitsevat vammaispalvelulakia vaihtelevasti liittyen lapsen voimavaraedellytyksiin. Lapsen kykyä ilmaista itseään muutoin kuin puheella on saatettu pitää perusteluna sille, ettei lapsella ole tarvittavia voimavaroja avun määrittelyyn. Avun on myös liian rutiininomaisesti katsottu olevan lapsen hoitoa tai hoivaa, josta syystä lapsi on jäänyt ilman hänelle haettua henkilökohtaista apua. Tästä syystä lakiluonnoksen perusteluiden lause ”Jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääasiassa hoivaan, hoitoon ja valvontaan, olisi siihen vastattava muulla tavoin kuin henkilökohtaisella avulla.” tulisi poistaa tai ainakin huomattavasti selkeämmin avata ja perustella, mitä ”hoivalla, hoidolla ja valvonnalla” tässä tarkoitetaan, jottei vammaisia lapsia jää aiheettomasti vaille heille kuuluvaa henkilökohtaista apua.
VALAS-työryhmän loppuraportissa (11 §) ei henkilökohtaisen avun saamisen osalta asetettu nk. voimavaraedellytystä. Esitettyyn lakiin se on kuitenkin kirjattu. LSKL pitää tätä lasten asemaa heikentävänä tekijänä ja ehdottaa voimavaraedellytystä poistettavaksi. Säännösluonnoksen yksityiskohtaisiin perusteluihin asiaa on pyritty avaamaan mm. KHO:n linjausten kautta. Tältä osin olisi tarvittu kuitenkin tarkempaa analyysiä: perusteluissa ei tulisi vain esittää KHO:n ratkaisuja vaan myös tuoda esille lain soveltamisen kannalta esille ratkaisun keskeisin ydin. Tämä on erittäin tärkeää, mikäli lakiin päädytään jättämään voimavaraedellytys, jottei se aiheuta väärää tulkintaa lain säännöksistä.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1)LSKL pitää kannatettavana, että henkilökohtaisen avun toteuttamistapoja on useampia ja työnantajamalli on yksi niistä.
2)LSKL ehdottaa, että säännökseen kirjattaisiin myös se, että viranomaisella on näiden palveluiden suhteen neuvontavelvoite ja asiakkaalle tulee perusteellisesti selvittää keskeiset asiat (eri malleihin sisältyvät velvoitteet ja erot) eri toteuttamistapojen osalta. Asiakkaalle ei saa syntyä käsitystä, että esim. työnantajamallin valinta on pakollista ja mikäli henkilö kieltäytyy siitä, hänellä ei olisi muita vaihtoehtoja. Hallintolain 8 §:n mukaisesti viranomaisella on neuvontavelvollisuus mutta sen lisääminen esitetyn lain säännökseen korostaisi neuvontaa juuri tämän palvelun sisällä ja erityisesti tämän palvelun sisällön suhteen.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1) LSKL pitää erittäin tarpeellisena, että säännösluonnos sisältää veloitteen siitä, että maakunnan on tarpeen mukaan neuvottava ja autettava vammaista henkilöä työnantajan oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamisessa. Lisäksi on tärkeää, että työnantajamallin valinta on asiakkaan suostumukseen perustuva ja velvoittaa viranomaista antamaan riittävän ja ymmärrettävän selvityksen työnantajan velvollisuuksista ja vastuista. Tärkeää on myös suostumuksen kirjaaminen asiakassuunnitelmaan.
2) LSKL kiinnittää huomiota myös siihen, että lakiluonnoksen 11 §:n mukaan maakunnan on työnantajamallissa korvattava myös muut työnantajana toimimisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut. Näihin korvattavissa kuluissa tulisi ottaa huomioon myös se, että esim. tiettyihin tapahtumiin osallistuessaan (esim. konsertti tai urheilutapahtuma) henkilö joutuu kustantamaan myös henkilökohtaisen avustajan osallistumisen. Tämän menoerän tulisi kuulua maakunnan korvaamiin kustannuksiin, sillä muutoin henkilön osallistuminen saattaa tosiasiallisesti estyä, vaikka hänellä olisikin mahdollisuus käyttää henkilökohtaista apua tilanteessa.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

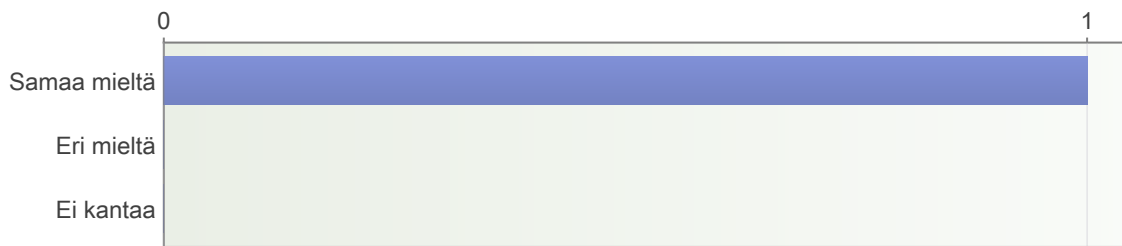
31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Säännös on erittäin tärkeä, mutta täten lakiluonnokseen kirjattuna se on vaikeasti avautuva ja puutteellinen. LSKL arvioi asumiseen liittyviä kysymyksiä lausunnossaan tarkemmin lakiluonnoksen 13 §:n (lasten asumisen järjestäminen) osalta. Kaiken kaikkiaan LSKL pitää säännösluonnosta huomattavasti heikompana vammaisten ihmisten kannalta kuin Valas-työryhmän esittämä säännös. Nyt esitetyn lain mukainen säännös sisältää useita ongelmia ja aiheuttaa sen, että osa avun ja tuen tarvitsijoita putoaa tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle.

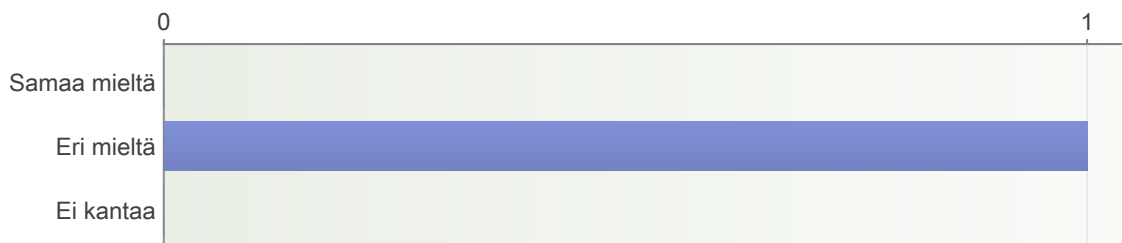
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

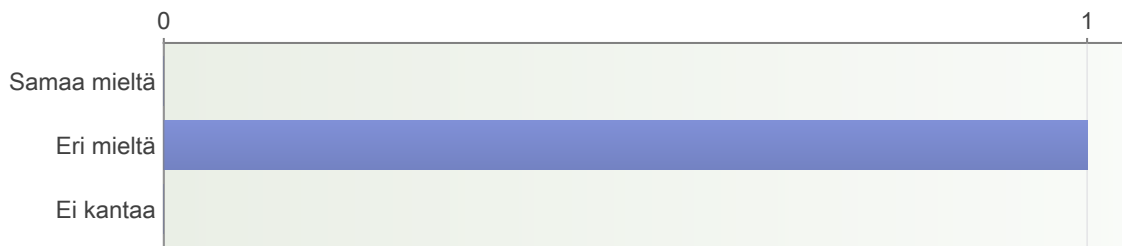
34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- LSKL pitää erittäin valitettavana sitä, että webropol-lausuntokyselyssä tarjotaan lausunnonantajille vaihtoehtoja suurista periaatteellisista kysymyksistä ja ratkaisuehdotuksista, joista ei ole minkäänlaista mainintaa itse lakiluonnoksessa eikä sen perusteluissa (kyselyn kohdat liittyen lastensuojelulakiin). Lakiluonnoksessa ei ole arvioitu em. esille nostettujen vaihtoehtojen vaikutuksia lasten ja perheiden kannalta. Koska tältä osin lakiluonnos on erittäin puutteellinen, kyseisiin webropol-väittämiin on vaikea ottaa perusteellisesti kantaa. Lisäksi edellä esitetyt kysymykset olivat epäselviä ja monitulkintaisia.

Mikäli viimeisessä vaihtoehtokysymyksessä tarkoitettiin lastensuojelulain mukaista sijoittamista sijaishuoltoon tai sijoittamista avohuollon tukitoimena, on selvää, että se tapahtuu/on tapahduttava kaikkien lasten (myös vammaisten lasten) osalta lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti (tilanteessa, jolloin lastensuojelulain mukaiset edellytykset sijoittamiselle täyttyvät). LISÄKSI vammaisten lasten palvelut tulee turvata esim. sijaishuoltopaikassa myös esitettyyn lakiin perustuen.

Myöskin kysymys ”Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa

että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen” on ongelmallinen ja tulkinnanvarainen. LSKL toistaa jälleen, että mikäli lastensuojelulain mukaiset edellytykset vammaisen lapsen sijoittamiselle sijaishuoltoon tai sijoittamiseen avohuollon tukitoimena täyttyvät ja lapsella on tarve lastensuojelulain mukaisiin tukitoimiin ja palveluihin, tulee soveltaa lastensuojelulakia. Lisäksi tilanteessa vammaisen lapsen kohdalla tulee ottaa huomioon myös esitetyn lain mukaiset velvoitteet. Mikäli lastensuojelullista tarvetta ei ole, tulee vammaisen lapsen asumisesta kodin ulkopuolella säätää esitetystä laissa eikä lastensuojelulaissa (ilmeisesti webropol-vastauskohdassa/kysymyksessä 1 tätä tarkoitettiin?). Vammaisella lapsella on luonnollisesti oikeus lastensuojelulain mukaisiin palveluihin myös niissä tilanteissa, joissa hän jo asuu muualla kuin oman perheensä kanssa ja lastensuojelulain mukaiset edellytykset palveluiden saamiselle täyttyvät.

1) Lakiluonnoksen 13 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille niitä periaatteita ja lähtökohtia, jotka ovat keskeisiä lasten asumisen järjestämisessä. Perusteluissa jää kuitenkin hyvin epäselväksi, mitä tarkoitetaan lauseella, että lakiluonnoksen 13 § 2 momentti ”vastaisi pääosin lastensuojelulain mukaisen huostaanoton ja sijaishuollon edellytyksiä”?

Vaikka säännöksen perusteluosioon on hyvin nostettu esiin vammaisen lapsen asumisen kannalta tärkeitä seikkoja, asiat eivät valitettavasti ilmene vastaavalla tavalla itsessään säännösluonnoksesta, joka on epätarkka ja tulkinnanvarainen.

2) Säännösluonnos jää irralliseksi lakiluonnoksen 12 §:stä vaikka 13 §:n ensimmäisessä momentissa onkin viittaus 12 §:ään. LSKL pitää hyvänä ratkaisuna säätää lasten asumisen järjestämisestä omassa säännöksessä mutta 12 §:n ja 13 §:n välillä tulee olla kiinteämpi yhteys. Siinä mielessä VALAS-työryhmän loppuraportissa (14 §) onnistuttiin paremmin rakentamaan kokonaisuus asumisen järjestämisestä.

3) LSKL pitää tärkeänä, että säännöksestä käy selkeästi ilmi, että ensisijaisesti palveluratkaisuilla pyritään varmistamaan lapsen etu, joka on säännöksen lähtökohta.

Vammaisen lapsen edun mukaisen huolenpidon kannalta ovat lakiluonnoksen 12 §:n mukaisesti järjestetyt palvelut tärkeällä sijalla. Ne on toteutettava siten, että ne turvaavat lapsen asumisen ensisijaisesti oman perheensä kanssa. Myös pykälän toista momenttia tulee selkeyttää siten, että säännöksestä käy selkeästi ilmi, missä tilanteissa lapsen asuminen voidaan toteuttaa muualla kuin oman perheen kanssa. Säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa asiaa on pohdittu hyvin.

4) Haasteellinen on myös edellä mainittu lakiluonnoksen 13 §:n 2 momentin 2 kohta ”lapsen asumisen muualla kuin oman perheen kanssa on arvioitu 5 §:n mukaisesti olevan lapsen huolenpidon, tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin toteuttamiseksi tai lapsen terveyden tai turvallisuuden kannalta lapsen edun mukaista.”

Kohta on erittäin vaikeasti tulkittavissa eikä vähiten siksi, että esitetyn lain 5 § sisältää lähinnä pykäläviittauksia sosiaalihuoltolakiin. Kyseessä on lasten kannalta erittäin keskeinen asia, joka on ehdottomasti kirjoitettava ymmärrettävästi auki säännökseen.

5) Lähtökohtaisesti LSKL pitää erittäin tärkeänä, että vammaisten lasten asumisen järjestämisestä muualla kuin oman perheen kanssa säädetään laissa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista. Lakiin tulee rakentaa sellainen systematiikka, joka vastaa nimenomaan vammaisten lasten ja heidän perheidensä tarpeita lasten asumisen järjestämisen osalta.

LSKL tässä yhteydessä korostaa, että myös vammaisilla lapsilla on täysi oikeus lastensuojelulain mukaisiin tukitoimiin ja palveluihin tilanteessa, jossa lastensuojelulain mukaiset edellytykset palveluiden tarpeelle ja saamiselle täyttyvät.

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tehtävänä on toteuttaa lapsen oikeus erityiseen suojeluun silloin kun lapsi tarvitsee lastensuojelun tarjoamia tukitoimenpiteitä ja palveluita kehityksensä tai terveytensä suojaksi joko kasvuolosuhteista tai lapsen omasta käyttäytymisestä johtuvasta syystä. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle asiakassuunnitelma sekä järjestämällä asiakassuunnitelman mukaisia avohuollon tukitoimia erikseen tehtävillä hallintopäätöksillä.

Lastensuojelun toteuttaminen, suunnittelu ja seuranta perustuvat säännöllisesti tarkistettaviin

asiakassuunnitelmiin. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.

Lastensuojelulain 37 §:ssä säädetään sijoituksesta avohuollon tukitoimena ja 37 a §:ssä avohuollon sijoituksen käyttämisen yleisistä edellytyksistä. Avohuollon sijoituksen tulisi tapahtua ensisijaisesti siten, että lapsi sijoitetaan yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaavan henkilön kanssa (LsL 37 § 1 mom).

Lapsi voidaan sijoittaa lastensuojelulain 37 §:n 2 momentin nojalla lyhytaikaisesti myös yksin avohuollon tukitoimena, jos 12 vuotta täyttänyt lapsi itse ja huoltaja siihen suostuvat. Avohuollon tukitoimenpiteenä tapahtuva lapsen yksin sijoittaminen on muiden avohuollon tukitoimenpiteiden tapaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa ja sijoituksesta päätettäessä onkin määriteltävä sijoituksen tavoitteet ja arvioitu kesto (LsL 37 a § 3 momentti). Lapsen yksin sijoittaminen kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena on lain esitöiden (HE 252/2006 vp) mukaan mahdollista vain hyvin rajatuissa tapauksissa ja tällöinkin lyhytaikaisesti. Lapsen yksin sijoittaminen voi tapahtua lastensuojelulain 37 §:n 2 momentin säännöksen mukaan ainoastaan niissä tilanteissa, joissa kodin ulkopuolinen sijoitus on tarpeen lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi tai lapsen kuntouttamiseksi taikka lapsen huolenpidon järjestämiseksi hänen huoltajansa sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Jos tarve sijoittaa lapsi kodin ulkopuolelle perustuu muuhun syyhyn kuin lapsen tuen tarpeen arviointiin, kuntouttamiseen tai lyhytaikaisen hoidon järjestämiseen, sijoitus ei voi tapahtua avohuollon tukitoimenpiteenä.

Lastensuojelulain sääntely muodostaa oman kokonaisuutensa eikä lastensuojelulain systematiikasta voida irrottaa "tarvittaessa" säännöksiä korvaamaan toisen lain sääntelyn puutteita. LSKL korostaa vielä erikseen, että lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia ja näiden tukitoimien tarve johtuu siitä, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä taikka lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään (LsL 27 §).

6) Lakiluonnoksen 13 § 3 momentin mukaan "lapsen asuminen muualla kuin oman perheen kanssa voidaan järjestää perhehoitona tai yksikössä, jossa hoidetaan samanaikaisesti enintään seitsemää lasta." LSKL korostaa, että lasten tarpeet ovat hyvin yksilöllisiä, mikä tulee ottaa ehdottomasti huomioon, kun arvioidaan yksikössä hoidettavien lasten määrää. Maksimi seitsemän ei saa käytännössä muodostua minimiksi. SHL 5 § velvoittaa ottamaan ensisijaisesti huomioon lapsen edun. Arviointi perustuu jokaisen lapsen kohdalla yksilölliseen arviointiin. Lasten osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut parhaiten turvaavat SHL 4 § ja 5 § mukaiset velvoitteet. Siihen, miten lapsen etu kyetään turvaamaan, vaikuttaa ehdottomasti lapsen mahdollisuus saada riittävästi aikuisen läsnäoloa, huolenpitoa, tukea ja hoitoa.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Säännös on muutoin suurelta osin tarkoituksenmukainen mutta siitä puuttuu vammaisten lasten oikeuksien toteutumisen kannalta keskeinen asia. VALAS-työryhmän loppuraportissa todettiin, että vanhempien erotilanteissa yhteishuoltajuus velvoittaa molempia vanhempia huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista. Vammaisen lapsen kohdalla ongelmia voi syntyä silloin, kun kotiin tarvitaan asunnonmuutostöitä tai lapsella on apuvälineitä, joita hän tarvitsee jokapäiväisessä toiminnassaan. Yleensä asunnonmuutostyöt tehdään siihen osoitteeseen, jossa lapsi on kirjoilla. Kuitenkin myös toisen vanhemman asuntoon saatetaan tarvita muutostöitä lapsen luonapidon mahdollistamiseksi, jos lapsi ei toimintarajoitteen vuoksi pysty asumaan tai vierailemaan toisen huoltajan luona asunnon esteellisyys vuoksi. Apuvälineitä myönnetään käyttötarkoituksen perusteella yleensä yksi. Jos lapsella on käytössään apuvälineitä, joita hän tarvitsee jokapäiväisessä toiminnassa, huoltajat joutuvat kuljettamaan apuvälineet lapsen kulloisenkin asuin- tai tapaamispaikan välillä. Apua tähän ei aina ole saatavissa esimerkiksi kuljetuspalveluista. Asiaan liittyen VALAS -työryhmä loppuraportin lakiehdotuksen 15 § 2 momentin mukaan: "Korvausta vammaisen lapsen välttämättä tarvitsemista asunnon muutostöistä sekä välineistä ja teknisistä ratkaisuksista voidaan erityisestä syystä myöntää myös toisen vanhemman tai muun huoltajan vakituiseen asuntoon toteutettuina. Asunnon muutostöistä aiheutuviksi korvattaviksi kustannuksiksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelusta sekä esteiden poistamisesta asunnon välittömästä lähiympäristöstä aiheutuvat kustannukset." LSKL pitää tärkeänä, että kyseinen velvoite kirjataan myös lakiin vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lyhytaikainen huolenpito on välttämätön palvelu, jonka merkitys vammaiselle henkilölle ja hänestä huolehtiville läheisille on erittäin suuri. LSKL pitää tärkeänä, että säännöksessä vielä tarkemmin käy ilmi, että mikäli henkilö täyttää tämän lain mukaiset kriteerit, lyhytaikaista huolenpitoa on silloin järjestettävä juuri esitetyn lain nojalla.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Ei vastauksia.

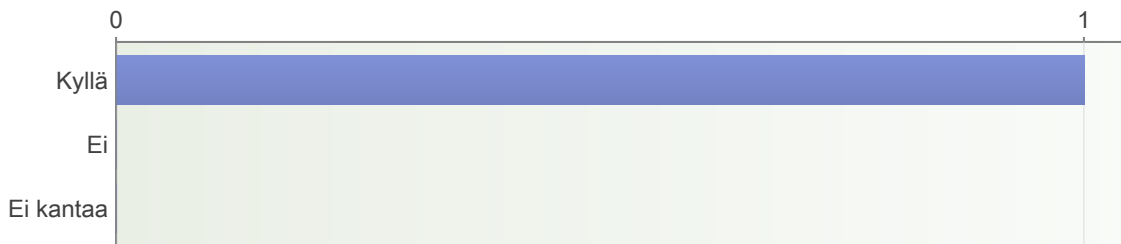
46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1) LSKL kannattaa ehdottomasti itse asiaa ja pitää sitä erittäin tärkeänä, mutta pitää säännösluonnosta erittäin haastavasti kirjoitettuna. Säännösluonnoksessa esim. tuodaan esille, että kuljetuspalvelua on täydennettävä saattajapalvelulla, jos se on välttämätöntä henkilön matkasta suoriutumiselle. Mitä tarkalleen ottaen tarkoitetaan em. saattajapalvelulla, sillä sellaista vakiintunutta palvelua ei ole? Saattajapalvelun sisältöä ei ole määriteltä tarkemmin lainsäädännössä.
- 2) Säännösluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että "henkilön kyky ja tosiasiallinen mahdollisuus käyttää julkista joukkoliikennettä arvioitaisiin yksilöllisen selvityksen perusteella palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä esimerkiksi koematkoja tekemällä.". LSKL korostaa, että koematkoihin perustuvassa arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös tilannekohtaiset vaihtelut, esimerkiksi eri vuodenaikojen asettamat erilaiset haasteet liikkumiselle: vaikka kulkeminen julkisilla joukkoliikennevälineillä olisi mahdollista kesällä, voi se esim. talvella liukkailla keleillä olla mahdotonta.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- 1) LSKL pitää erittäin hyvänä lakiluonnoksen 21 §:n yksityiskohtaisten perustelujen kirjausta siitä, että muutoksenhakuoikeus ulotetaan koskemaan palvelujen laajuuden lisäksi myös henkilökohtaisen avun ja asumista tukevien palvelujen, päiväaikaisen toiminnan sekä liikkumista tukevien palvelujen toteuttamistapaa.
- 2) Myös harkinnanvaraisiin palveluihin esitetty muutoksenhakuoikeus korkeimmasta hallinto-oikeudesta valituslupamenettelyllä on perusteltua.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- 1) LSKL haluaa tässä yhteydessä vielä erikseen korostaa, että lakiluonnoksessa tulee kautta linjan ja kokonaisuudessaan ottaa selkeämmin ja vahvemmin lähtökohdaksi lapsen etu kaikissa lapsiin liittyvissä asioissa. YK:n lapsen oikeuksien komitea on luonnehtinut lapsen edun periaatetta kolmesta näkökulmasta. Ensinnäkin lapsen etu on sisällöllinen oikeus, jolla tarkoitetaan lapsen edun ensisijaisuutta sekä harkinnan lähtökohdana että päätöksenteon tavoitteena. Toiseksi lapsen etu on perustavaa laatua oleva, tulkintaa ohjaava periaate. Tulkintaperiaatteena lapsen etu velvoittaa valitsemaan eri tulkintavaihtoehdoista sen, joka parhaiten toteuttaa lapsen etua. Kolmanneksi lapsen etu on komitean mukaan prosessuaalinen toimintaohje: lapsen edun harkintaan liittyvä analyysi tulee tuoda esille päätöksentekoprosessissa. Lapsen etu korostuu nimenomaan punnintaperiaatteena, jolloin yksittäistä lasta tai lapsiryhmää koskevissa ratkaisuissa on selvítettävä, miten lapsen etua on arvioitu, mihin kriteereihin perustuen ja miten periaatetta on arvioitu suhteessa muihin periaatteisiin. Tällöin korostuu päätöksen perustelujen merkitys, joiden avulla voidaan todentaa lapsen edun arvioinnin elementit sekä argumentoida niiden kestävyyttä.
- 2) Toisena keskeisenä asiana LSKL haluaa vielä erikseen tuoda esille, että vammaisen lapsen kodin ulkopuolella tapahtuva asuminen pitäisi aina toteutua vammaislainsäädännön perusteella, ellei ole selkeää

lastensuojelullisen tuen tarvetta. Vammaisella lapsella on aina oikeus, kuten kaikilla muillakin lapsilla, lastensuojelulain mukaisiin tukitoimiin ja palveluihin, mikäli niihin on lastensuojelulain mukainen tarve ja lastensuojelulain mukaiset edellytykset niiden saamiseksi täyttyvät. Lastensuojelulain sääntely on oma systemaattinen kokonaisuutensa eikä sitä pidä sekoittaa aiheettomasti ja perusteettomasti muuhun lainsäädäntöön.

3) LSKL toteaa, että tässä vaiheessa on vaikea hahmottaa, millainen tai miten selkeä kokonaisuus lain soveltamisen kannalta loppujen lopuksi muodostuu vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista annetun lain, sote- ja maakuntauudistuksen, valinnanvapausmallin sekä itsemääräämisoikeuslainsäädännön voimaantulon myötä. Epäselvää on vielä se, mitä uudistuksia tullaan tarvitsemaan tai on suunnitteilla lisäksi sisältölakeihin. Keskusliitto ehdottaa, että esitetyn lain jatkovalmistelussa voitaisiin vielä tarkemmin pohtia lakiuudistusten mukanaan tuomaa keskeistä muutosta palveluiden järjestämiseen ja toteuttamiseen. Lakiluonnoksessa veloitetaan maakunta järjestämään palveluita mutta vahvemmin tulisi ilmaista myös palvelun tuottajan velvollisuus toteuttaa palvelu vammaiselle henkilölle. Nyt lakiluonnoksessa tuodaan esille palvelun käyttäjän oikeutta saada palvelu, mutta selkeämmin olisi asetettava velvollisuus tuottajalle myös sen antamiseen/toteuttamiseen. Esitetyssä laissa tulisi vahvemmin tuoda ilmi myös maakunnan velvollisuus varmistaa, että palveluntuottaja toteuttaa palvelut maakunnan tekemän hallintopäätöksen ja suunnitellun mukaisesti.

4) LSKL pitää erittäin ongelmallisena sitä, että sidosryhmien kuulemisessa yhä enenevässä määrin lausuntoja pyydetään annettavaksi sähköisesti valmiiksi strukturoiduilla kysymyslomakkeilla tai erityisen lausuntopalveluportaalin avulla. Kyseinen menettelytapa on varmasti tehokas sekä lainvalmistelumenettelyä nopeuttava, mutta lausuntojen sisällön kannalta ongelmallinen. Ongelmaksi toimintatavassa muodostuu se, että lainvalmistelijan ennalta asettamat kysymykset kaventavat mahdollisuutta lausua asiakokonaisuudesta. Näkökulma on jo valmiiksi valittu. Lisäksi lomakkeessa esitetyt joko-tai-kysymykset voivat lausunnonantajan perspektiivistä olla toissijaisia tai muutoin soveltumattomia. Vaihtoehtokysymykset jättävät valitettavan usein tulkinnanvaraa eivätkä täten anna luotettavaa tietoa lainvalmistelijalle. Erityisen ongelmallisena voidaan pitää sitä, jos lausuntoyhteenveto aikanaan laaditaan mekaanisesti yksinomaan strukturoidun kyselyn pohjalta. Tarve tehostaa lainvalmistelun työtapoja hävittää lausunnonantajien tarkastelunäkökulmien moninaisuutta ja täten arvokasta ja asian kannalta keskeistä tietoa.